

ՀԱՅԳԵՂՈՑԹ Ի ՊԱՏԻՈ

ՓՈԼ ԱՏԱՆԻ

1906 թվականի իրերիկունը, Սթեփանյանի մեծ որսին մէջ, Ֆրանսացի մեծահարուստ գրագետ Փոլ Ատանի ի պատիւ հաջկերոյթ մը տեղի ունեցաւ։ Ներկայ էին մօտ չորս հարիւր հոգի, որոնց մէջ կը նկատուէին բազմաթիւ ծոնօթ անձնաւորութիւններ գրական, դիւանական, գեղարուեստական, բազաքական աշխարհէն, ժառ Պլանշ, Փիէր Պոտէ, Ժիւլ Պուա, Ա. Պենար, Բափիէլլօ, Շոմիէ, Ռ. Գոլիւս, Բլարթի, Յորէն, Քալ լրագրի տնօրէնը՝ Հեպորտ, Օփէրա-Գոմբի տնօրէնը՝ Գարէ, Կուսթավ Բան, Լա Կանտարա, Լէվի, Գամբլ Մորլեր, Ռ. Մեկրուա, Տր. Մենիքոֆ, Ռոտէ Մառո, Գամբլ Մենէտէ, Լէոն Տիւրքա, Յրանստառ տը Նիոն, Մարտիլ Փրեմի, Ռաֆաէլլի, Ռոտէն, Ռոնի, Է. աը Ռոպերթի, իտալական գետպան կոմս Թորնիլլի, հին

Բաժակաճառեր արտասանեցին Ռոտէն, Պենար, Գամբլ Մորլեր, Փիէր տը Գոպերթէն, Յրանստառի ուսանողաց ընկերակցութեան ներկայացուցիչ մը, Ֆետտորոֆ՝ ռուսական նախկին Տոմայի տնօրէն, եւ Պ. Չօպանեան։

Ան թարգմանութիւնը այս վերջնայն բաժակաճառին։

« Սիրելի եւ մեծանուն բարեկամ,

« Շողուդուն յանկութեանցը մէջ ձեր գործին՝ որ կը տօնուի այս իրիկուն, կայ հատ մը դուր ի վեր հանել հաճելի է ինծի։ Այն է որ դուք, հարուստ ու յանդուգն ձեռքին մէջ որով կը զգեստաւորէք ձեր զաղափարներուն առոյգ ալլազանութիւնը, շատ Արեւելք ունիք ։ Ինչպէս Վալմիքիները, Ֆիրտուսիներն ու Գրիգոր Նարեկացիները, դուք ձերքն ունիք խօսքը պըճնելու՝ փայլակնացայտ պատկերներով, խիզախ փոխաբերութիւններով որոնք ցնորածին ծաղիկներու պէս կը բոցոտին, եւ անակնկալ զուգարութիւններով բառերու որ իրարու ընդհարելով կը լուսավառուին, եւ հոծ ու հզօր ֆրազներով որոնք ուժեղ ու սաղարթախառ ծառերու պէս կը ցցոյն եւ որոնց ցոյց տալով

կուտակումը ձեր արձակին կուտայ շքեղութիւնն այն մոգական պարտէզներուն զոր Հազար ու մէկ գիշերներու զրոյցարանները երազեցին ։

« Անա ինչու ինձ համար կրկնապէս հաճելի է ձեզ ընդել այստեղ մեծարանքը Արեւելքի գրական մարդոց, որոնք ձեզ պատնշամբ կը նկատեն Արեւմտեան մտածման, Ֆրանսական աշխիւ մտածման խորիստ ասպետ մը՝ փաթիւում փարթամ լոգիկի մը մէջ որ Արեւելքի ամենէն գեղեցիկ ծիրանիովն է շինուած ։

« Եւ ինձ համար շատ քաղցր է դարձեալ՝ ձեզի հաղորդել այստեղ մասնաւորապէս խանգաղատազին մեծարանքն իմ հայ հայրենապիցիներու եւ ձեզի շնորհակալութիւն յայտնել ամէն բանին համար զոր ըրած էք ի նպաստ իրենց գառնին ։ Որովհետեւ դուք, որ հոյակապորէն կրգած էք ռազմական սուրբնութիւնները, զիսցած էք նաեւ թարգմանել զգրուանքը զոր բարձր հոգիներուն կ'ազդէ անպաշտպան ամբոյններու վրայ մոլեգնող սուրբն վատութիւնը ։ Այն շարաշուք օրերուն՝ երբ արեւելեան երկիրքը կարմրեցաւ ոչ թէ բոցովն իր հրեղէն ամպերուն, այլ հրէշաւոր բռնութեան մը ձեռքով բզբտուած ամբողջ ժողովուրդի մը արիւնին ժայթքումովը, այդ տխուր օրերուն մէջ՝ դուք առաջիններէն մին կողք որ քարձեցողութիւն աղաղակ մը զայրոյթի՝ դահիճներուն դէմ, եւ եղբայրական համակրութեան՝ զոհնբուն համար (1) ։ Արտմտութեան եւ զթութեան արցունքները՝ զոր այդ զգալագութիւնը հոսեցընել տուաւ ձեզի քանի մը թրթռուն էջերու մէջ, պէտք է փառաւոր մարդիկներ կազմեն այն պատուոյ անիւթական սուրբին վրայ զոր ձեր բարեկամներուն եւ ինքնողներուն գործին այս իրիկուն ձեզի կ'ընծայէ ։ »

(1) 1896ին, Փոլ Ատան Revue Blancheին մէջ հրատարակեց կրկնու յօդուած մը՝ « Արիւն կ'անձրեւէ ։ տխուր զոհած ։ Սեղող շատ մը յօդուածներու մէջ յանձնա համակրանքով յիշատակեց շատ հարցը ։